

فقه و زندگی

۶

قمار، مسابقات و سرگرمی

برگرفته از نظریات فقهی مرجع عالیقدر
حضرت آیه الله العظمی صامی مدظله العالی

۱۳۸۵

صانعی، یوسف، ۱۳۱۶ -

قمار، مسابقات و سرگرمی / برگرفته از نظریات مرجع عالیقدر حضرت
آیه‌الله‌العظمی صانعی مدظله‌العالی / تدوین مؤسسه فرهنگی فقه‌التقلین. - قم:
میشم تمار، ۱۳۸۵.

۷۲ ص. - (فقه و زندگی؛ ۶)

ISBN: 964- 5598 - 93 - 1 (ج. ۶) - ISBN: 964 - 5598 - 54 - 0 (دوره)

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیما.

پشت جلد به انگلیسی:

Gambling, games

Entertainment

کتابنامه: ص. ۱ - همچنین به صورت زیر نویس.

۱. (فقه). الف. مؤسسه فرهنگی فقه‌التقلین. ب. عنوان.

۲۹۷/۳۷۵

BP / / ص

۴۲-۴۱۹۰۲

کتابخانه ملی ایران

قمار، مسابقات و سرگرمی

برگرفته از نظریات فقهی مرجع عالیقدر
حضرت آیه‌الله‌العظمی صانعی مدظله‌العالی

ناشر: انتشارات میشم تمار

تدوین: مؤسسه فرهنگی فقه‌التقلین

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ بقیع

صفحه‌آرایی: فرانشر ۷۷۳۵۷۱۲

نوبت چاپ: اول / بهار ۱۳۸۵

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی: نگار اسکنر

بها: ۴۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

نشانی: قم - خیابان شهید محمد منتظری، کوچه ۸، پلاک ۸

صندوق پستی ۳۷۱۸۵/۵۵۷ - تلفن: ۷۷۳۲۹۸۲ - شماره: ۷۷۳۵۰۸۰

همراه: ۰۹۱۲۱۵۳۸۰۸

site:www.m-tammar.ir

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۳	معنای مسابقه
۱۷	مسابقه با آلات قمار با گروگذاری و عوض
۱۹	الف: آیات
۲۳	ب. روایات
۲۵	مسابقه و بازی با ابزار و آلات قمار بدون عوض و گروگذاری
۲۷	قصور آیات
۳۰	قصور روایات
۳۳	مسابقه با غیر آلات قمار با عوض و گروگذاری
۳۸	۱. آیات
۴۳	۲. روایات
۴۸	حدیث «لا سبق»
۶۰	۳. اجماع
۶۱	۴. صدق مفهوم قمار
۶۵	مسابقه با غیر آلات قمار بدون عوض و گروگذاری
۶۸	نتیجه
۷۰	کتابنامه

مقدمه

از هنگامی که بشر خود را در کنار دیگر هم‌نوعان خود دیده و ارتباط با دیگران را موجب آسایش و پیشرفت خود احساس کرده، قسمتی از عمر خود را در مسابقات، به‌طور مستقیم و غیر مستقیم، در گذشته و حال گذرانده است.

منشأ این کار، علاوه بر سرگرمی، تفریح، احیاناً خوشگذرانی، پر کردن وقت، کسب درآمد و گاهی تحصیل سودهای کلان مادی بوده است. چه بسا اگر مسابقه و حس برتری جویی و نمایاندن محاسن خویش بر دیگران نبود، پیشرفتی در زندگی بشر و رسیدن به امکانات، رفاه و آسایش کنونی حاصل نمی‌شد، و یا اگر می‌شد، چنین سرعتی نداشت. امروزه افراد، شرکت‌ها، مؤسسات خصوصی و دولتی و بالاتر

از آن کشورها با توجه به همین مسأله است که روز به روز محصولات پیشرفته‌تر، دقیق‌تر و با امکانات بیشتر از آنچه دیگران تولید کرده‌اند به جوامع و استفاده‌کننده‌ها تقدیم می‌کنند. و در همین راستاست که هر از چند گاهی مسابقات علمی با جوایز ارزشمند، به منظور شناسایی نخبگان برگزار می‌شود.

به هر حال، زمانی این مسابقات در پرتاب سنگ و نیزه و یا شکار خلاصه می‌شد و کمی بعد به زور آزمایی، کشتی و دویدن و بعدها به تیراندازی، اسب سواری و... رسید، تا بالاخره انسان‌ها برتری خود را در خطاطی و سرعت و قدرت حافظه و... به رخ یکدیگر کشیدند؛ به طوری که در زمان حاضر، شمارش موارد مسابقات کاری آسان نخواهد بود.

امروزه در همه جای دنیا مسابقات بر پا شده و همه انسان‌ها، متناسب با فرهنگ و اقلیم خود، پذیرا و مجری آن شده‌اند. این تعدد و تنوع، مبنای افکار و اهدافی غیر از آن چیزی است که بشر اولیه را بر انجام آن وامی‌داشت. امروزه انگیزه این برنامه‌ها صرف سرگرمی، تفریح، ورزش و یا وقت‌گذرانی نیست؛ که اهداف بزرگ سیاسی،

فرهنگی و خصوصاً اقتصادی را در پی دارد، که درک آنها بر کمتر کسی پوشیده است. چرا این گونه نباشد، در حالی که بخش وسیعی از برنامه‌های تلویزیونی، شبکه‌های ماهواره‌ای، روزنامه‌ها، مجلات و سایر وسایل ارتباط جمعی به این گونه امور اختصاص دارد. با کمی تأمل می‌توان دریافت که چه درآمدهای کلان و سودهای فراوانی از برپایی این مسابقات حاصل شده و چه مشاغل و کارهای دیگری - که فقط به برپایی این مسابقات وابسته هستند - ایجاد شده و به نحوی بسیاری از جوامع مختلف، پیر و جوان، زن و مرد، کودک و نوجوان از جوامع اسلامی گرفته تا غیر آن را مشغول خود ساخته است.

و از همه مهم‌تر این که در این میان، طیفی از متدینان، خواسته و ناخواسته، درگیر این برنامه‌ها شده‌اند، و همان‌طور که گفته شد، جوامع اسلامی نیز به عنوان واقعیتهای خارج از کنترل با آن مواجه‌اند و همین امر، صاحبان فرهنگ و متولیان دین را بر آن داشته که این مسأله را از منظر دین مورد کنکاش قرار داده، به بررسی آن از این دیدگاه پردازند.

گفتنی است که ادیان نیز از تشویق به برپایی مسابقات فروگذار نکرده و به ترویج برخی آنها پرداخته‌اند. شتردوانی، تیراندازی، و اسب‌دوانی مورد تأیید دین اسلام قرار گرفته و روایات بر جواز آنها - چنان که خواهد آمد - بسیار است.

در گذشته و حال سؤالاتی ذهن متدینان و مشرکان از طرفی، و فقها و دانشمندان را، به عنوان متولیان امور دینی ایشان، از طرفی دیگر، مشغول خود ساخته است. این سؤالات را، در میان نوشته‌ها و گفتارها، به خوبی، می‌توان یافت؛ سؤالاتی از قبیل:

۱. آیا حضور در محل برگزاری مسابقات و پرداختن پول بلیط جایز است؟ آیا این مسابقات از مصادیق لهو و لعب به شمار می‌آیند؟
۲. آیا مسابقات مورد تأیید و منصوص را می‌توان با تنقیح مناظ و توسعهٔ ملاک، به ابزار و مسابقات متناسب امروزه گسترش داد و مثلاً کشتی، تکواندو، کاراته، موتور سواری، اتومبیل رانی و تیراندازی با سلاح‌های امروزی را با ملاک تقویت قوای روحی و دفاعی و آمادگی جنگی با اسب دوانی و تیراندازی سنجد؟

۳. آیا درآمد به دست آمده (گروگذاری و شرط بندی) از این مسابقات حرام است؟
۴. اگر این مسابقات اهدافی غیر از برنامه های اقتصادی داشته باشند، چه؛ مثلاً برنامه هایی چون گسترش و تبلیغ فرهنگ ملل اسلامی یا تقویت بنیه علمی افراد و یا شناسایی نخبگان و رسیدگی به امور آنها؟
۵. مسابقاتی مانند حفظ و قرائت قرآن و... چه حکمی دارند؟
۶. آیا به نظر نمی رسد ذکر تیراندازی، شتردوانی و اسب سواری در روایات از باب ذکر مصادیق و نمونه باشد و با تغییر شرایط مصادیق و نمونه ها تغییر کند؟
۷. آیا با ابزار و آلاتی که قمار بازی می کنند، می توان فقط برای سرگرمی بازی کرد؟
۸. آیا با ابزار و آلاتی که در زمان حاضر وسیله قمار شده اند، ولی در زمان های گذشته اثری از آنها نبوده، می توان برای سرگرمی بازی کرد؟
۹. اگر اصل مسابقات و شرط بندی و گروگذاری در آنها نامشروع است چگونه است که در عرف جوامع متدین و متشرع همیشه پابرجا بوده، ولی منع خاصی از طرف علما و بزرگان

صورت نپذیرفته است؟! آیا این بزرگان چاره‌ای
 بر این مسائل اندیشیده بوده‌اند یا خیر؟
 ما به این سؤالات و سؤالات دیگر در این
 موضوع از دیدگاه مرجع عالیقدر حضرت
 آیت‌الله العظمی صانعی - ادام‌الله‌ ظلّه - پاسخ
 خواهیم داد. نگرشی نو از منظر فقه پویا
 متناسب با تغییر شرایط و با تکیه بر آرا
 و نظریات سلف صالح، و برگرفته از کتاب،
 سنت و عقل - ان شاء الله.